

Na twee jaar weer stille
tocht van Pieterskerk naar
Bevrijdingsmonument

Leiden herdenkt zijn oorlogsdoden

→ REGIO 2/3

FOTO TACO VAN DER EB

DODENHERDENKING Een lichtzee van schoonheid tegen de Er komt een andere

'Herdenken doen we, als de dood weet dat hij te vroeg is, en toch komt'. Na de twee minuten stilte, dinsdagavond om 20.00 uur bij het Bevrijdingsmonument op de Lammermarkt in Leiden, klaterden de dichtregels van stadsdichter Zoë van de Kerkhof als de kristallen druppels van de fontein in de Rijnsburgersingel. Maar zelfs onverwacht, heeft de dood nooit het laatste woord.

Wilfred Simons

Leiden ■ Wat zouden de Oekraïners denken, in hun verwoeste steden? Op de vlucht in eindeloze bus- en treinreizen? In vreemde bedden, in vreemde landen? De 370 Oekraïense vluchtelingen in een vreemd Leiden waar zij de taal niet spreken? Wie dinsdagavond de herdenkingsrede van schrijver en radiomaker Frits Spits (74) in de Pieterskerk in Leiden beluisterde, heeft daar misschien een antwoord op. Groot geluk is een tegenhanger van groot verdriet. Eens, mogen ze hopen, zal dit voorbij zijn. Er zal een andere tijd aanbreken, waarin we wel gelukkig zijn.

Spits bracht tijdens de dodenherdenking in de Pieterskerk zijn eigen

Frits Spits sprak de herdenkingsrede in de Pieterskerk uit. FOTO TACO VAN DER EB

ouders in herinnering. Beiden slaagden erin om in 1942 vanuit Amsterdam naar Zwitserland te ontkomen. „Die gedachte, dat er een andere tijd komt, heeft ze op de been gehouden.” De ouders van Frits Spits konden stellig vermoeden dat de Duitse bezetters niets goeds met hen voor hadden, want ze waren

joods. Althans, dat was iets dat ze ook nog waren. In hun leven 'speelde het nauwelijks een rol'. De nationaalsocialisten wilden hen een 'identiteitsstigma' opleggen. „Dat was de misdaad waartegen ze zich verzetten.”

Na de oorlog drukte het gezin Ritmeester de herinnering aan het

nazigruwelen tijd

„
 Ik wil zelf de mensen uitkiezen met wie ik me verbinden wil

joods-zijn weg. Pas langzaam drong het tot Spits door dat als zijn ouders vertelden dat joden in Auschwitz en Sobibór waren vergast, ze over zijn eigen grootouders vertelden. De ontdekking dat Spits joods is, leidde tot zelfonderzoek. Wat betekent dit? Hij is niet religieus. Hij heeft geen aansluiting bij de joodse gemeenschap. „Ik weet niet hoe joods-zijn nu is.” Legt die familiegeschiedenis hem verplichtingen op? Nee, is zijn conclusie. „Ik wil zelf de mensen uitkiezen met wie ik me verbinden wil.”

De vrijheid om zelf te bepalen 'wie we willen zijn voor de ander', en niet te worden gedwongen om lid te zijn van een groep, een taal of een godsdienst, is de les die hij, via zijn ouders, uit de Tweede Wereldoorlog heeft meegenomen.

Spits wilde tegen de gruwelen van het verleden een 'lichtzee' zetten, een andere werkelijkheid van onschuld en 'ongerept idealisme'. Bob Dylan, Leonard Cohen, Keith Ri-

Na twee jaar corona kon de dodenherdenking bij molen De Valk weer doorgaan. FOTO TACO VAN DER EB

chard en Boudewijn de Groot creëerden een wereld waarin van liefdevol werd gezongen. „Mensen, die er iets moois van wilden maken.” Daar wil hij bij horen.

Nog altijd is Spits een zoeker naar schoonheid, die geluk brengt. Hij vindt schoonheid in literatuur, in musea en in concerthallen. Als ra-

diomaker en schrijver heeft hij volop de gelegenheid die gelukservaringen met anderen te delen. „Ik weet wat ik dien na te laten, maar ook wat ik wil nalaten.”

Na de herdenkingsdienst in de Pieterskerk hadden de bezoekers voor het eerst sinds twee jaar de gelegenheid om in een Stille Tocht

naar het Bevrijdingsmonument bij Molen de Valk te gaan. Daar werden ze opgewacht door een drom belangstellenden en door twee verbaasde rastafari's met zonnebrillen op het hoofd en bierblikjes in de rechterhand. Met oorlog naast de deur, en met prangende vragen over onze eigen toekomstige veiligheid,

kreeg de herdenking een extra lading. Hoe ver strekken onze gastvrijheid en onze ruimhartigheid? Welke opofferingen zijn we bereid ons te getroosten als het gaat om onze energievoorziening? Hoeveel mag defensie tegen Rusland ons kosten? Hoeveel soldaten zijn we bereid om af te staan aan de Navo?

Bron: Leidsch Dagblad, 5 mei 2022.